

Az Iskolafejlesztési Alapítvány (IFA) gondolata 1989-ben vetődött fel, amikor az akkori Országos Pedagógiai Intézet (OPI) Iskolafejlesztési Központjában dolgozó kutató-fejlesztő munkatársak egyre többször találták szemben magukat olyan koncepcionális problémákkal, amelyeket nem lehetett megoldani egy országos központi intézmény keretein belül. Arról volt szó, hogy részben az 1985-ös oktatási törvény, részben pedig az egyre liberalizálódó általános politikai helyzet miatt egyre több helyen jelentkezett a helyi iskolafejlesztés igénye, amikor is nem országos modelleket kívántak kidolgozni pedagógusok, hanem ahhoz kértek szakmai segítséget, hogy saját pedagógiai elképzeléseiket professzionális szinten megvalósítsák. A helyi igényekhez igazodó szakmai szolgáltatás, konzulens munka alapvetően új szakmai, finanszírozási és szervezési technológiákat kívánt, amire országos hatókörű intézmény nem vagy alig volt alkalmas. Mikor az OPI felett (ismét) sűrűsödtek a felhők, s az intézettel kapcsolatosan szinte hetente röppentek fel megszüntetésről, átszervezésről szóló hírek, mikor a központi fejlesztési támogatások elapadni látszottak, egyre inkább megérlelődött a terv, hogy egy más típusú fejlesztési szervezetet hozzunk létre. Azt is gondoltuk, hogy a politikai rendszerváltás nyomán megnő a kereslet a pártszempontoktól független szakmaiság iránt. Ekkor döntött úgy az Iskolafejlesztési Központ akkori stábjá, hogy saját pénzzel létrehoz egy alapítványt, amely majd egy nem állami (NGO) és nonprofit kicsiny, fejlesztő intézménnyé nőheti ki magát. A központ munkatársai mind alapítók voltak, s ennek az összetartozás érzésének erősítésén kívül etikai okai is voltak: az alapítványi kifizetésekkel kapcsolatos adókedvezmények az alapítókra soha nem voltak érvényesek, tehát az IFA nem „adóspórolás” miatt jött létre. A kezdeti lépés megtételében segített, hogy az Agrár- és Falusi Fiatalok Szövetsége (AGRYA) épp hasonló terveket szövögetett – az alapítvány alapítókének nagy részét ők adták. 1990 elején hivatalosan is megkezdte működését az Iskolafejlesztési Alapítvány.

A pártfüggetlen professzionalizmus iránti igénnyel kapcsolatos elképzeléseinkről hamarosan kiderült, hogy rosszul mértük fel a helyzetet. Az alapítvány azonban megvolt, s így minimumcélként azt tűztük ki magunk elé, hogy megkíséreljünk megfelelő munkakörülményeket teremteni magunk számára. Nem nagy dolgokról volt szó: legyen papír a fénymásoláshoz, ne kelljen lemondanunk kiadványainkról, lehessenek önálló és megbízásos fejlesztéseink, olyanok, amelyek szer- vízy jellegű szolgáltatásokat is jelentenek. Egyedi megrendelésekre szerettünk volna dolgozni.

Az IFA kezdettől fogva kvázialapítványként működött abban az értelemben, hogy nem alapítókének hozadékait használta fel vagy adta oda pályázóknak (pénzt szinte soha nem adott adományként), hanem támogatókat keresett saját programjaihoz, esetleg megrendelőket az általa nyújtott szolgáltatásokra. Ilyen értelemben vállalkozó alapítványként vagy másképp fogalmazva nonprofit szolgáltató szervezetként működik az OKI Iskolafejlesztési Központ munkatársainak részvételével. A hazai bizonytalan jogi és gazdasági körülmények közötti helyzetünk körülbelül olyan, mintha a Tilos Rádió a Bródy Sándor utcából szólna.

Az IFA tevékenységének alapfilozófiája az alapítók személyének megfelelően olyan szakmai szolgáltatások nyújtása, amelyek elsősorban a humanisztikus pedagógiára épülnek. Humanisztikusnak tekintünk minden olyan pedagógiai és oktatásfejlesztési erőfeszítést, amely az érdekelteknek az érdekelt részvételével kíván segíteni. Fejlesztési munkáink igazából a fejlődés segítésére irányulnak – sajátos szakmai alázattal a fejlesztőket próbáljuk segíteni, s nem saját elképzeléseinket bevezetni. Más aspektusból közelítve: a közoktatás pluralizmusát kívánjuk elősegíteni egyrészt azzal, hogy a helyi kezdeményezéseket karoljuk fel, másrészt pedig épp a helyi kezdeményezéseket serkentjük a pedagógiai kínálat bővítésével.

Ennek a cégfilozófiának megfelelően egyes intézmények, sőt önkormányzatok megrendelésére a helyi iskolai fejlesztések, szervezeti és tartalmi innovációk megrendelését, szakmai kontrollját, segítségét végezzük. Ez a tevékenység a pedagógiai programok elkészítésétől egy-egy régió oktatási intézményeinek átvilágításáig terjed. A helyi elképzelések megvalósításában való konzulensi munka mellett fontos feladatnak tartjuk a másutt már alkalmazott eljárások, technikák, esetleg teljes rendszerek hazai adaptálását is, mert úgy véljük, hogy ezek szolgálhatnak kiindulópontjául további helyi fejlesztéseknek. Munkatársaink ilyen irányú tevékenységéből a hazai szakmai közvélemény talán a Waldorf-óvoda és -iskola, a Freinet-pedagógia vagy a komprehenzív 12 osztályos iskolamodell kifejlesztését ismeri legjobban. A konkrét fejlesztési, adaptációs programok mellett az elmúlt négy évben igen sok nemzetközi részvétellel zajló pedagógus-továbbképzési tanfolyamot, tréninget tartottunk angol, amerikai, francia, holland, kanadai, német, norvég, osztrák, svájci előadók, műhelyvezetők meghívásával. E tanfolyamok szintén a nem tradicionális, a részvételen alapuló (participatív) tanításra (azaz: tanulásra) alapultak.

Az IFA saját kiadói tevékenységet is folytat. Kiadványaink három nagyobb csoportba oszthatók: 1. az ALTERN néven futó fűzetsorozatnak, 2. a Tanítói Kiskönyvtár darabjai, 3. egyedi kiadványok. Az ALTERN sorozatban olyan alternatív pedagógiai módszerek, elméletek ismertetését közöljük, amelyek Magyarországon talán kevésbé ismertek. A Tanítói Kiskönyvtár kiadványai általában társkiadókkal együtt jelennek meg, s elsősorban az alsó tagozatos pedagógusoknak kínálnak gyakorlati módszertani útmutatókat. A sorozatok mellett vállalkoztunk néhány olyan hiánypótló munka megjelentetésére, amelyek az óvodai munkát segítik vagy általánosabb pedagógiai, oktatáspolitikai kérdésekkel foglalkoznak.

Az Új Pedagógiai Szemle e száma az elmúlt négy év sikereiről, problémáiról kíván áttekintést nyújtani bemutatva azt a műhelyt, amelynek munkáját a szakmai közvélemény részleteiben már ismerheti. Továbbra is meggyőződésünk, hogy van helye az Iskolafejlesztési Központ, az IFA által képviselt fejlesztői magatartásnak a hazai pedagógiai életben, s továbbra is nem titkolt célunk, hogy ennek a tevékenységnek a jövőben egy valóban hatékony, életképes szervezeti formát kell teremteni. Ha más nem, hát előttünk van nyugat-európai és észak-amerikai partnereink példája, ahol kicsiny, mozgékony, az igényeket kereső és kielégítő szaktanácsadó, fejlesztő és konzulens cégek adják a központi nagy intézmények mellett azt a pedagógiai fejlesztési pluszt, amely a plurális oktatási rendszert azzá teszi, ami: sokszínű és változatos organizmussá.

Ebben reménykednek az alapítók: *Bognár Mária, Flieghné Boda Sarolta, Gálos Júlia, Gulyás Lóránt, Habermann M. Gusztáv, Hamrák Anna, Horváth Attila, Horváth H. Attila, Hortobágyi Katalin, Kereszty Zsuzsa, Loránd Ferenc, Majzik Katalin, Mihály Ottó, Pöcze Gábor, Schüttler Tamás, Szekszárdi Ferencné, Trencsényi László, Váradi István, Vekerdy Tamás.*